

Alaine Agirre

ISILDUTAKOAK ALDARRI

LITERATURA GOTORLEKU

"Paperean eskribitzen ikasi aurretik 'idazten' nuela uste dut, gehiago bizi bainintzen asmatzen nituen istorioen munduan, kanpokoan baino. Gogoan dauzkat sei urteren bueltan irakurri nuen lehen testua eta idatzi nuen lehen ipuintxo, zerbait handia bezala sentitu nituelako biak. Hortik aurrera, liburuei eta koaderno baten barruei begira bizi izan nintzen. Zaila egiten zitzaidan patioan egotea, nire adinkideekin harremantzea, kiroletan ibiltzea... eta eskolako liburutegian ezkutatzeko nintzen. Eskola orduetatik kanpo ere liburuen mundua zen nire lekuri gogokoena. Gotorlekua izan zen niretzat literatura, haize eta euri eta hotz sentitzen nuen kanpoaldetik babesteko".

"Eraldatu egin naiz amatasuna bilatu eta ezin aurkitzearen prozesuan"

Bertzeen artean, *Odol mamituak*, *X hil da*, *Bi aldiz erditu zinen nitaz ama*, eta *Kamisoi zuri zetazkoa* eleberrien eta *Txoriak etortzen ez diren lekua* poema liburuaren idazlea da Alaine Agirre (Bermeo, 1990). Isildutakoak ekartzen ditu paperera. 2021eko irailean argitaratu zuen *Karena* (Elkar, 2021). Bi urte geroago etorri da gaztelaniazkoa: *Placenta* (Tres Hermanas Libros).

✍ SAIOA BALEZTENA 📷 DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

Zeintzuk izan dira zure erreferenteak?

Nahiko bakarrik egin nuen irakurketan hezteko bidea –gogoan eta bihotzean dauzkadan irakasle pare bat kenduta–, eta pena horixe daukat, ez eduki izana gaitasun literarioa garatzen lagunduko zidanik.

Eta feminismoan?

Antzera sentitu izan dut. Barruak eskatzen zidan horrantz joatea, baina ez nuen jakin nondik hasi. *Zinegoak* batean Miquel Missé deskubritu, eta bide horretatik hasi nintzen feminismoaz irakurtzen. Transfeminismoatik sartu nintzen feminismora.

Erreferenteak joan-etorrian ibili dira, momentuan izan dudak jakin-minaren eta beharraren arabera heldu baitiet; baina denboran zehar Annie Ernauxrengana bueltatzen naiz, harritu egiten naiz ni aldatzen joan arren, zelan ez zaidan aldatzen bera irakurtzean sentitzen dudaren konplexutasuna. Bestalde, erreferente guztien izenak ez dira liburuen azaletan agertzen. Gaur egun, adibidez, nire terapeuta erreferente bat da niretzat –idealizatu barik–,

politikotasuna eta eremu pertsonala ikusteko duen moduagatik. Ogibidez haurren irakasle den lagun bat ere bada egunotako nire erreferente handia, ate asko zabaltzen ari zaidana, liburuak eta gogoetak elkarrekin partekatuta.

Azkenaldian sarri aditu dut, mespretxuz, amatasunaren inguruko liburuen booma bizi dugula. Zer deritzozu?

Sumindu egiten nau iruzkin horrek. Amatasunaz ez dugu nahikoa hitz egiten eta idazten, baina baztertuta izan denez eta orain kuota txiki bat eman zaionez, sentsazioa dago leku gehiegi ari dela hartzen. Amatasunaren diskurto hegemoniko, idealizatu, medikalizatu eta gizonek preskribatutakoarekin nazkatuta gaude, hori egia da, baina amatasun pluralak diren ozeano ia amaigabe horretaz apenas dakigu ezer. Eta begira zenbat kolore eta tenperaturatako ur korranteak dauden itsaso batean. Amatasunak gure gorputzetatik eta ahotsetatik kontatu behar ditugu, gure bizipenekin bat ez datozenak ere entzunez.

"Nazkatu naiz bata zuriaren atzean ezkututzen diren eta pertsoneri baino gehiago DSM-Vari begiratzen dioten psikiatrak, psikologoak eta bestelako 'profesionalak' entzuteaz".

Azaldtu sakonago, faborez.

Ez zaizkit interesatzen kanpotik barrura, ustezko "adituen" eta beren ustezko "neutraltasunetik" datozen diskurtso patologizatzaila, paternalista, zigortzaile eta presioz betetakoak. Antzera gertatzen zait neurodibergentziarekin. Nazkatu naiz bata zuriaren atzean ezkututzen diren eta pertsoneri baino gehiago DSM-Vari begiratzen dioten psikiatrak, psikologoak eta bestelako "profesionalak" entzuteaz: autismoaz ez dut *benetan* ikasi lehenengo pertsonako testigantzak eta autisten kolektiboko aldarriak entzun ditudan arte.

Zuk isiltzen direnetan duzu interesa...

Bai, bilatu gabe horra joaten zait begirada, seguruenik ez doakidalako ondo konbentzioen azalean gelditzea. Eta behin tabuak biluzten hasita, zergatik ez biluztu benetan? Esaterako, laguntza bidezko ugalketa teknikez hitz egiten badugu, ez dugu horretara dedikatzen den enpresa batek autobus markesinetako propagandan jartzen dituen esaldi eta irudiekin egingo. Edo bilatu gabeko abortuaz hitz egiten badugu, ez dezagun

egin "beste bat izango duzu" eta "zerbaitengatik izango zen" bezalako klixeeekin.

Nola eragiten du gai horiek tabu izateak emakumeen osasun mentalean?

Osasunean oro har eragiten du -zeren, berez, bereizi genezake osasun mentala fisikotik?-, tabuak bezainbat prozesuak berak. Nola eta zenbateraino? Ez dakit esaten, neuri ere nola eta zenbateraino eragin didan esan ezingo nizukeen bezala; jakin badakidan arren maila askotan, sakonera handian, bizitzako eremu guztietan eta luzaroan eragin didala. Kendu egin dit, baina eman ere bai, eta, batez ere, eraldatu egin naiz amatasuna bilatu eta ezin aurkitzearen prozesuan. Saihes-tu eziniko bizi-prozesu eta -ikaskuntza bat izan da niretzat. Hori bai, beste gauza bat da prozesu hori, zu garai batean ardatzen zaituena, isilpean eraman behar izatea, bakarrik zaudela sentitzea, erreferenterik ez izatea zeure burua ulertzen lagunduko dizunik, erruaren pisua eta lotsaren likatsutasuna soinetik ezin kentzea... Prozesua bera naturala da, zeharkatu eta norberak idatzi beharrekoa; prozesua biltzen duen tabua, aldiz, kultu-

rala da, eta sufrimendu handia jartzen du prozesuaren gainean, eta hori zaintzatik trantsitaztea biziki oztopatzen du.

Sistemak behar bezala artatzen ditu amatasunak?

Argi eta garbi, ez. Eta neure hitzetan baino argiago ikus daiteke Erika Lagomak eta Estitxu Fernandezek idatzitako *M* liburuan, Nahia Alkortaren *Mi parto robado*-n, Diana Oliverren *Maternidades precarias*-en, eta beste askoren hitzetan: Ibone Olza, Esther Vivas...

Oraindik irakurri ez duenari, zergatik gomendatzen diozu *Karena*?

Karena-n minaren dialogoa dago. Eta galdarak egite bat, eta norberaren erantzunen bila ibiltzea. Amatasunaren presio sozialaren eta pertsonaiaren desioaren arteko elkarrizketa ere badago, ulertu ahal izateko noraino den ama izateko nahia "norberarena", eta zenbateraino kulturak kutsatua. Bizi prozesu bat kontaktzen du eleberriak, eta nahiko nuke irakurlea eroan bidaia horretan, protagonistaren barruko paisaiak erakutsiz bidaia irari. Isiltzen direnak xuxurlatuz, batzuetan are aldarri eginez ere. ●